

**A komplex vizsga leírása, témakörei és irodalma
a doktori képzést 2016/2017-ben vagy később megkezdők számára**

I.

A KOMPLEX VIZSGA LEÍRÁSA

A komplex **vizsgára bocsátás feltétele** a doktori képzés „képzési és kutatási szakaszában” (az első négy félévben) legalább 90 kredit, ezen belül valamennyi, a doktori iskola képzési tervében előírt „képzési kredit” (mely a tantárgyi követelmények teljesítésével gyűjthető össze) megszerzése. (Ez alól kivételt képez a doktori fokozatszerzésre egyénileg felkészülő hallgató, akinek hallgatói jogviszonya a komplex vizsgára történő jelentkezéssel és annak elfogadásával jön létre.) A komplex vizsgát nyilvánosan, bizottság előtt kell letenni.

A bizottság legalább három tagból áll. A bizottsági tagok legalább egyharmada nem áll foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban a doktori iskolát működtető intézménnyel. A bizottság elnöke egyetemi tanár, kutatóprofesszor, habilitált egyetemi docens, habilitált főiskolai tanár, professor emeritus, vagy a Magyar Tudományos Akadémia doktora címmel rendelkező oktató, kutató lehet. A bizottság valamennyi tagjának tudományos fokozattal kell rendelkeznie. A bizottságnak nem lehet tagja a vizsgázó doktorandusz témavezetője.

A komplex vizsga két részből áll:

Elméleti rész: amely során a doktorandusz a vonatkozó tudományág szakirodalmában való tájékozottságáról, aktuális elméleti és módszertani ismereteiről ad számot, **legalább két témakörből:** általános neveléstudományi (A) és program-specifikus (nevelésszociológiai (B/1) vagy oktatástörténeti (B/2)) témakörökből.

Disszertációs rész (C): amely során a jelölt a tudományos előre haladásáról számol be. Továbbá a vizsgázó szóban ad számot szakirodalmi ismereteiről, beszámol kutatási eredményeiről, ismerteti a doktori képzés második szakaszára vonatkozó kutatási tervét, valamint a disszertáció elkészítésének és az eredmények publikálásának ütemezését.

II.
ELMÉLETI RÉSZ I.

A) NEVELÉSTUDOMÁNY – ÁLTALÁNOS TÉMAKÖRÖK

1. A neveléstudomány fejlődéstörténete, rendszere és paradigmái

Irodalom:

- Ballér Endre (1992): Folyamatosság a magyar neveléstudományban. *Magyar Pedagógia* 2. 107-118.
- Halász Gábor (2013): Az oktatáskutatás globális trendjei. *Neveléstudomány: Oktatáskutatás Innováció*, 1.1.64-90.
- Kozma Tamás: Pedagógiáink paradigmái. In: Csapó Benő – Vidákovich Tibor (szerk., 2001): *Neveléstudomány az ezredfordulón*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 23-38.
- Németh András (2002): *A magyar neveléstudomány fejlődéstörténete: Nemzetközi tudományfejlődési és recepciós hatások, egyetemi tudománnyá válás, középiskolai tanárképzés*. Osiris, Budapest.
- Németh András – Bíró Zsuzsanna Hanna (szerk., 2009.): A magyar neveléstudomány a XX. század második felében. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Németh András – Pukánszky Béla (1997): Paradigmatikus irányzatok a magyar neveléstudomány fejlődéstörténetében. *Magyar Pedagógia*, 3-4. sz. 303-317.

2. A magyar nevelés- és művelődéstörténet 19–20. századi csomópontjai

Irodalom:

- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2005): *Neveléstörténet. Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Osiris, Budapest.
- Mészáros István (1981): *Az iskolaiügy története Magyarországon 996-1777*. Akadémiai, Budapest.
- Mészáros István (1996): *A magyar iskolatörténet kronológiája 996-1996*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Mann Miklós (1993): *Kultúrpolitikusok a dualizmus korában*. OPKM, Budapest.
- Nagy Péter Tibor (2000): *Járszalag és aréna: egyház és állam az oktatáspolitikai erőterében a 20. századi Magyarországon*. Új Mandátum Kiadó, Budapest.
- Németh András – Pukánszky Béla (2004): *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat Kiadó, Budapest. 399-457.
- Németh András – Skiera, E. (1999): *A reformpedagógia és az iskola reformja*. Budapest.
- Pukánszky Béla – Zsolnai Anikó (szerk., 1998): *Pedagógiák az ezredfordulón*. Eötvös J. Kiadó, Budapest.

3. Az oktatás és nevelésszociológia kutatási fókuszai

Irodalom:

- Giddens, Anthony (2008): *Szociológia*, Osiris, Budapest. 541-561.

- Lawton, Denis (2003): Társadalmi osztály és az iskoláztatás esélye. In: Meleg Csilla (szerk.): Iskola és Társadalom. Szöveggyűjtemény. Dialóg Campus, Budapest-Pécs. 91-95.
- Andorka Rudolf (1997): Bevezetés a szociológiába, Osiris, Budapest. 220-223. - 378-401.
- Bigazzi Sára (2015): Tudás és kontextus:a szociális reprezentáció elmélete. In: Varga Aranka (szerk., 2015): *A nevelésszociológia alapjai*. Wlilocki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 49-79.
<http://mek.oszk.hu/14500/14566/>
- Boreczky Ágnes (2015): Családkutatások nevelésszociológiai nézőpontból .In: Varga Aranka (szerk., 2015): *A nevelésszociológia alapjai*. Wlilocki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 103-137.
<http://mek.oszk.hu/14500/14566/>
- Huszár Ágnes (2015): A nyelvi szocializáció és az iskola. In: Varga Aranka (szerk.): *A nevelésszociológia alapjai*. Wlilocki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 273-295.
<http://mek.oszk.hu/14500/14566/>
- Kozma Tamás (2015): Az oktatási rendszer szociológiája. In: Varga Aranka (szerk.): *A nevelésszociológia alapjai*. Wlilocki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 79-103.
<http://mek.oszk.hu/14500/14566/>
- Meleg Csilla (2015): Nevelésszociológiai problémakörök és nézőpontok. In: Varga Aranka (szerk., 2015): *A nevelésszociológia alapjai*. Wlilocki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 19-49.
<http://mek.oszk.hu/14500/14566/>
- Pusztai Gabriella (2015): Tőkeelméletek az oktatáskutatásban. In: Varga Aranka (szerk.): *A nevelésszociológia alapjai*. Wlilocki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 137-161.
<http://mek.oszk.hu/14500/14566/>

4. Az oktatáspolitikai alapkérdései. Gazdasági, társadalmi, demográfiai jellemzők és változások

Irodalom:

- Forray R. Katalin – Hegedűs T. András (2003): *Cigányok, iskola, oktatáspolitikai*. Új Mandátum Kiadó, Budapest. 128-174.
- Halász Gábor: Az oktatáspolitikai két évtizede Magyarországon: 1990-2010.
http://halaszg.ofi.hu/download/Policy_kotet.pdf
- Kozma Tamás (2006): *Az összehasonlító neveléstudomány alapjai*. Új Mandátum Kiadó, Budapest.
- Lannert Judit (2015): A PISA adatok használata és értelmezése a módszertani kritikák tükrében. *Educatio*, 2015/2.18–29.

5. Tér és társadalom. Települési, társadalmi és iskoláztatási egyenlőtlenségek

Irodalom:

- Andorka Rudolf (2006): Bevezetés a szociológiába. Osiris, Budapest. 116-154, 201-232, 427-457.

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_bevetes_a_szociologia/ch01.html

- Fehérvári Anikó (2015): Társadalmi mobilitás és az iskola In: Varga Aranka (szerk.): *A nevelésszociológia alapjai*. Wliskoeki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 183-211.
<http://mek.oszk.hu/14500/14566/>
- Forray R. Katalin – Kozma Tamás (1999): Az oktatáspolitikai regionális hatásai. In: *Magyar Pedagógia* 1999/2. 123-139.
- Gazsó Ferenc (2006): Társadalmi struktúra és iskolarendszer. In: *Társadalmi metszetek* (szerk. Kovács Imre), Napvilág Kiadó, Budapest. 207-227.
- Cserti Csapó Tibor (2015): A cigány csoportok helyzete a modern társadalomban – szociológiai megközelítések és azok problematikája. In: Orsós Anna (szerk.) *A romológia alapjai*. PTE BTK Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék – Wliskoeki Henrik Szakkollégium, Pécs. 49-79.
<http://mek.oszk.hu/14700/14735/html/index.html>
- Nahalka István (2003): Az oktatás társadalmi meghatározottságának értelmezési keretei. In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 37-54.
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch14s02.html

6. A formális nevelés szociológiája

Irodalom:

- Forray R. Katalin – Hegedűs T. András (2003): *Cigányok, iskola, oktatáspolitikai*. Új Mandátum- Oktatókutató Intézet, Budapest, 293p.
- Kozma Tamás (1997): *Bevezetés a nevelésszociológiába*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 85-122., 259-334., 405-421.
- Szabó László Tamás (2003): A rejtett tanterv. In: Meleg Csilla (szerk., 2003): *Iskola és Társadalom. Szöveggyűjtemény*. Dialóg Campus, Budapest-Pécs. 120-129.
- Török Balázs- Szekszárdi Júlia- Máyer József (2011): Az iskolák belső világa. In: Balázs Éva - Kocsis Mihály - Vágó Irén (szerk., 2011): *Jelentés a magyar közoktatásról 2010*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest. 273-293.
- Sági Matild – Varga Júlia (2011): *Pedagógusok*. In: Balázs Éva - Kocsis Mihály - Vágó Irén (szerk.): *Jelentés a magyar közoktatásról 2010*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest. 295-322.

ELMÉLETI RÉSZ II.

B/1) PROGRAMSPECIFIKUS TÉMAKÖRÖK – NEVELÉSSZOCIOLÓGIA

1. Multikulturalitás, inklúzió és egyenlőség a társadalomban és a nevelésben

Irodalom:

- Banks, J. A. (1998): Nevelés és kulturális sokszínűség az Egyesült Államokban. In: Cs. Czachesz Erzsébet (szerk.): *Multikulturális nevelés. Mozaik*, Szeged. 135-148.
- Cserti Csapó Tibor, Orsós Anna (2013): A mélyszegénységben élők és a cigányok/romák, In: Szerk.: Varga Aranka *Esélyegyenlőség a mai Magyarországon*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet, pp. 99-120.
- Forray R. Katalin, Cs. Czachesz Erzsébet és Lesznyák Márta: Multikulturális társadalom – interkulturális nevelés. In: Báthory Zoltán és Falus Iván (szerk., 2001): *Tanulmányok a neveléstudomány köréből*. Osiris, Budapest. 111-125.
<http://mek.oszk.hu/14500/14566/>
- Kozma Tamás (1993): Etnocentrizmus. *Educatio* 2. (195-210)
- Varga Aranka (2015) *Esélyegyenlőség és inklúzió az iskolában*. In: Varga Aranka (szerk., 2015): *A nevelésszociológia alapjai*. Wlilocki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 241-273.
<http://mek.oszk.hu/14500/14566/>
- Varga Aranka (2015): *Az inklúzió szemlélete és gyakorlata*. PTE BTK Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Wlilocki Henrik Szakkollégium, Pécs. 7-86.

2. A kisebbségi oktatáspolitikai paradigmái Európában és Magyarországon

Irodalom:

1. Cserti Csapó Tibor (2006): *Kisebbségpolitika – kisebbségvédelmi alapismeretek*. In: Forray R. Katalin (szerk.): *Ismeretek a romológia alapképzési szakhoz*. PTE BTK, Pécs. 17-37.
- Cserti Csapó Tibor (2000): *A nemzetközi kisebbségvédelem alapkérdései*. In: Forray R. Katalin (szerk.): *Romológia – Ciganológia*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 25-42.
- Fórika László – Török Tamás – Magicz András (2015) *A nemzetiségi jogok rendszere*. (2015) In: Orsós Anna (szerk.) *A romológia alapjai*. PTE BTK Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék – Wlilocki Henrik Szakkollégium, Pécs. 271-310.
<http://mek.oszk.hu/14700/14735/html/index.html>
- Győri Szabó Róbert (1998): *Kisebbségpolitikai rendszerváltás Magyarországon*. Osiris. Budapest. 468p 152-173.
- Kozma Tamás (2005): *Kisebbségi oktatás Közép-Európában*. Új Mandátum Kiadó, Budapest.
<http://mek.oszk.hu/09700/09746/>
- Pálmáiné Orsós Anna – Forray R. Katalin (2010): *Hátrányos helyzetű vagy kulturális kisebbség - cigány programok*. In: *Educatio*. 75-87.

3. A hazai cigányság oktatásszociológiai megközelítése

Irodalom:

- Havas Gábor (1995): A magyarországi romákról. Szociológiai Szemle 5. sz. 3-20.
- Havas Gábor-Kemény István-Liskó Ilona Cigány gyerekek az általános iskolákban.(2001): Oktatáskutató Intézet, Budapest 68 p.
<http://mek.oszk.hu/09500/09513/09513.pdf>
- Kemény István- Janky Béla- Lengyel Gabriella (2004):A magyarországi cigányság, 1971-2003. Gondolat –MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet Budapest
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_542_02_A_magyarorszagi_ciganysag/ch01.html
- Kertesi Gábor- Kézdi Gábor (2009): Általános iskolai szegregáció Magyarországon az ezredforduló után. Közgazdasági Szemle, LVI. évf., 2009. november (959–1000. o.)
http://epa.oszk.hu/00000/00017/00164/pdf/1_kertesi-kezdi.pdf
- Pálmainé Orsós Anna – Forray R. Katalin (2010): Hátrányos helyzetű vagy kulturális kisebbség - cigány programok. In: *Educatio*. 75-87. Zolnay János (2015) A roma diákok esélyei a közoktatásban In: Orsós Anna (szerk.): *A romológia alapjai*. PTE BTK Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék – Wlislócki Henrik Szakkollégium, Pécs. 249-270.
<http://mek.oszk.hu/14700/14735/html/index.html>

4. Szocializáció és nyelvi szocializáció

Irodalom:

- Bernstein, B. (1975): Nyelvi szocializáció és oktathatóság. In: Pap-Szépe (szerk.): *Társadalom és Nyelv. Szociolingvisztikai írások*. Gondolat, Budapest. 393-435.
- Forray R. Katalin- Hegedűs T. András: *Cigány gyerekek szocializációja*. Aula, Budapest, 1998. 28-33.
- Mollenhauer, Klaus (2003): Szocializáció és iskolai eredmény. In: Meleg Csilla (szerk.): *Iskola és Társadalom. Szöveggyűjtemény*. Dialóg Campus, Budapest-Pécs, 95-109.
- Réger Zita (1990): *Utak a nyelvhez*. Akadémia Kiadó, Budapest.
- Szalai Andrea (2015): A cigány kisebbség nyelvei: szociolingvisztikai aspektusok. In: Orsós Anna (szerk.): *A romológia alapjai*. PTE BTK Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék – Wlislócki Henrik Szakkollégium, Pécs. 117-150.
<http://mek.oszk.hu/14700/14735/html/index.html>

5. Az életminőség, az iskolázottság és a hátrányos helyzet összefüggései

Irodalom:

- Andorka Rudolf (2006): *Bevezetés a szociológiába*. Osiris, Budapest. 534-564, 566-597.
- Pusztai Gabriella (2009) *A társadalmi tőke és az iskola*. Új Mandátum Kiadó, Oktatás és Társadalom, Budapest. 10-56.
- Sidianus, J.–Pratto, F. (2005): *A társadalmi dominancia*. Osiris, Budapest. (A témához kapcsolódó fejezetek.)
- Meleg Csilla (2009): Időorientációk és esélykülönbségek. In Pusztai Gabriella – Rébay Magdolna (szerk.): *Kié az oktatáskutatás? Tanulmányok Kozma Tamás 70. születésnapjára*. Csokonai Kiadó, Debrecen. 32-46.

- Híves Tamás (2015): A hátrányos helyzet területi aspektusai. In: *Kudarok és megoldások. Iskolai hátrányok, lemorzsolódás, problémakezelés.* Szerk.: Fehérvári Anikó – Tomasz Gábor. OFI, Budapest. 13-31.
- Fehérvári Anikó (2015): A hátrányos helyzetű tanulók oktatásának változása, 2006–2014. In: *Kudarok és megoldások. Iskolai hátrányok, lemorzsolódás, problémakezelés.* Szerk.: Fehérvári Anikó – Tomasz Gábor. OFI, Budapest. 31-52.
- Lannert Judit (2015): Hatékonyság, eredményesség és méltányosság a közoktatásban. In: Varga Aranka (szerk.): *A nevelésszociológia alapjai.* Wlislöcki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs. 295-321.
<http://mek.oszk.hu/14500/14566/>

B/2) PROGRAMSPECIFIKUS TÉMAKÖRÖK – NEVELÉS- ÉS OKTATÁSTÖRTÉNET

1. A neveléstörténet-írás története, irányzatai, hazai művelői és eredményei

Irodalom:

- Balogh László (szerk., 1996): *Neveléstörténet és neveléstörténet-írás.* OPKM, Budapest.
- Biró Zsuzsanna Hanna – Pap K. Tünde (szerk.): *Posztmodern kihívások a pedagógiatörténet-írásban.* Gondolat, Budapest.
- Kéri Katalin (1997): *Mi a neveléstörténet?* JPTE, Pécs.
<http://www.mek.oszk.hu/01800/01886/>
- Kéri Katalin (2015): *Adatok és művek a nem nyugati kultúrák neveléstörténetének kutatásáról.* Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet, Pécs.
<http://mek.oszk.hu/15500/15542/>
- Márkus Gábor – Mészáros István – Gazda István (szerk., 1985): *Magyar neveléstörténeti irodalom 1800-1944.* Könyvértékesítő Vállalat, Budapest.
- Németh András: A neveléstörténet főbb irányzatai, hazai kutatási eredményei. In: Vörös Katalin (szerk., 2015): *Neveléstörténet az osztatlan tanárképzésben.* Pécsi Tudományegyetem, Pécs. 12-20. (PTE Pedagógusképzési Tankönyvtár)
<http://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/13/>
- Nagy Péter Tibor (2013): Elitszociológia és neveléstörténet-írás. *Neveléstudomány: Oktatás – Kutatás – Innováció.* 3. 40-59.
<http://nevelstudomany.elte.hu/index.php/2013/10/elitszociologia-es-nevelestortenet-iras/>

2. A magyar nevelés- és oktatástörténet 19-20. századi forrástípusai és a forráskutatás főbb módszerei

Irodalom:

- Endrődy-Nagy Orsolya (2017): A gyermekkor-történeti ikonográfia kutatási irányai és lehetőségei. *Gyermeknevelés*, 5. 1. sz. 110–122.
http://gyermeknevelés.tok.elte.hu/17_1_szam/pub/endoxy_nagy_2.html
- Jáki László (1993): *A magyar neveléstudomány forrásai.* OPKM, Budapest.
- Kéri Katalin (2001): *Bevezetés a neveléstörténeti kutatások módszertanába.* Műszaki, Budapest.
- Kéri Katalin (2015): A neveléstörténet forrásai. In: Vörös Katalin (szerk.): *Neveléstörténet az osztatlan tanárképzésben.* Pécsi Tudományegyetem, Pécs.

http://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/13/a_nevelstrtnet_forrsai.html

Pukánszky Béla (szerk., 2008): *A neveléstörténet-írás új útjai*. Gondolat Kiadó, Budapest.

Hegedűs Judit, Németh András, Szabó Zoltán András (szerk., 2013): *Pedagógiai historiográfia: Új elméleti megközelítések, metodológiai eljárások*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

Szabolcs Éva (2013): Mikrotörténelem és pedagógiatörténet-írás. *Neveléstudomány: Oktatás – Kutatás – Innováció*. 3. 60-65.

<http://nevelstudomany.elte.hu/index.php/2013/10/mikrotortenelem-es-pedagogiatortenet/>

Szabolcs Éva (1999): *Tartalomelemzés a gyermekkép történeti kutatásában. Gyermekkép Magyarországon 1867-1890*. Tankönyvkiadó, Budapest.

3. A pedagógiai problémátörténet csomópontjai, kutatásuk eddigi főbb eredményei I. A gyermekkor-történet kutatása

Irodalom:

Németh András – Pukánszky Béla (2004): *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat Kiadó, Budapest. 241-259.

Pukánszky Béla (2001): *A gyermekkor története*. Műszaki, Budapest.

Pukánszky Béla (szerk., 2003.): *Két évszázad gyermekei – A tizenkilencedik-huszonegyedik század gyermekkorának története*. Eötvös József Kiadó, Budapest.

Kéri Katalin (2013): Okos asszony nem marad gyermek nélkül: Anyai szerep, gyermeknevelés a 17-19. századi Magyarországon. In: Bús Imre (szerk.): *Tanulmányok a gyermekkultúráról*. PTE IGYK Gyermekkultúra Kutatócsoport, Szekszárd, 25-55.

<https://kerikatalin.wordpress.com/2013/07/23/okos-asszony-nem-marad-gyermek-nelkul-anyai-szerep-gyermekneveles-a-17-19-szazadi-magyarorszagon/>

Szabolcs Éva (2011): *Gyermekből tanuló. Az iskolás gyermek konstruálása 1868-1906*. Gondolat Kiadó, Budapest.

Szabolcs Éva (szerk., 2009): *Ifjúkorok, gyermekvilágok I-II*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.

4. A pedagógiai problémátörténet csomópontjai, kutatásuk eddigi főbb eredményei II. A lánynevelés és női művelődés története

Irodalom:

Kéri Katalin (2015): *Női élet, leánynevelés az újkorban*. Gondolat Kiadó, Budapest.

Kéri Katalin (2010): *Hölgyek napernyővel*. Pro Pannonia, Pécs. (A mű vonatkozó részei.)

Kéri Katalin (2013): Tendenciák és eredmények a nőnevelés-történet nemzetközi kutatásában. *Neveléstudomány: Oktatás – Kutatás – Innováció*. 3. 22-39.

<http://nevelstudomany.elte.hu/index.php/2013/10/tendenciak-es-eredmenyek-a-noneveles-tortenet-nemzetkozi-kutatasaban/>

Németh András – Pukánszky Béla (2004): *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat Kiadó, Budapest. 331-399.

Pukánszky Béla (2006): *A nőnevelés évezredei*. Gondolat Kiadó, Budapest.

Pálmai Dóra – Vörös Katalin – Takács Zsuzsanna (2015): Vázlat a magyar intézményes leánynevelés fejlődéséről. In: Vörös Katalin (szerk.): *Neveléstörténet az osztatlan*

tanárképzésben. Pécsi Tudományegyetem, Pécs. http://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/13/vzlat_a_magyar_intzmnyes_lenyvevlsrl.html

5. A pedagógiai problémátörténet csomópontjai, kutatásuk eddigi főbb eredményei III. Tankönyvek, taneszközök a nevelés történetében. A tankönyvkutatás alapjai

Irodalom:

- Fischerné Dárdai Ágnes: *A tankönyvkutatás alapjai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest; Pécs, 2002.
- Fischerné Dárdai Ágnes, Márhoffer Nikolett, Molnár-Kovács Zsófia, Szűcs-Rusznak Karolina (2015): Tankönyvek, taneszközök a nevelés történetében. Comeniustól a kísérleti tankönyvekig. In: Vörös Katalin (szerk.): *Neveléstörténet az osztatlan tanárképzésben*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs. http://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/13/tanknyvek_taneszkzk_a_nevels_trtnetben_comeniustl_a_ksrleti_tanknyv.html
- Mészáros István (1989): *A tankönyvkiadás története Magyarországon*. Tankönyvkiadó, Budapest – Dabas.
- Németh András – Pukánszky Béla (2004): *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat, Budapest.

6. A pedagógiai problémátörténet csomópontjai, kutatásuk eddigi főbb eredményei IV. A hazai pedagógusképzés és tanári professzió története. Az oktatási-nevelési módszerek történeti változásai. Az iskolai tér (épület, berendezés, eszközök) történeti változása

Irodalom:

- Németh András – Pukánszky Béla (2004): *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat Kiadó, Budapest. 457-527.
- Németh András (2002): *A magyar neveléstudomány fejlődéstörténete: Nemzetközi tudományfejlődési és recepciós hatások, egyetemi tudománnyá válás, középiskolai tanárképzés*. Osiris, Budapest.
- Németh András (2015): Az iskolai tér, iskolaépítészet. A tanterem és berendezésének története. In: *Neveléstörténet az osztatlan tanárképzésben*. Szerk.: Vörös Katalin PTE, Pécs. http://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/13/az_iskolai_tr_iskolaptszet.html
- Németh András (2012): *Magyar pedagógusképzés és pedagógus szakmai tudásformák I. 1775–1945: nemzeti fejlődési trendek, nemzetközi recepciós hatások*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- Németh András (2015): A pedagógusképzés és pedagógusszerep története. A pedagógus szakma kialakulása és differenciálódása; a pedagógusokkal szemben megfogalmazott elvárások a történelem során. In: Vörös Katalin (szerk.): *Neveléstörténet az osztatlan tanárképzésben*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs. http://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/13/a_pedagguskpzs_s_pedaggusszerep_trtnete.html
- Baska Gabriella, Nagy Mária, Szabolcs Éva (2001): *Magyar tanító, 1901*. Iskolakultúra Könyvek, Pécs. <http://www.iskolakultura.hu/ikultura-folyoirat/documents/books/Magyar%20tan%EDt%F3,%201901.pdf>

III. C. DISSZERTÁCIÓS RÉSZ

Cél: a tudományos előrehaladás bizonyítása az alábbi tematika mentén

1. A disszertáció témájának bemutatása
  - a. A téma tudomány-rendszertani helye
  - b. A téma relevanciája
  - c. A téma aktualitása
  - d. A disszertáció munkacímének/alcímének értelmezése (kronológiai, topográfiai, logikai, terminológiai stb. szempontok)
2. A kutatási probléma bemutatása
  - a. Kutatási kérdések
  - b. Hipotézisek
3. A téma szakirodalmi előzményeinek áttekintése
  - a. A hazai és nemzetközi szakirodalom bemutatása
  - b. A szakirodalom kritikai elemzésének legfontosabb megállapításai
  - c. Szakirodalmi lista
    - i. idegen nyelvű szakirodalmi források
4. A kutatás módszertani apparátusának bemutatása
  - a. A módszertani előzmények, eljárások bemutatása
  - b. A saját módszertani apparátus bemutatása
    - i. A kvalitatív és kvantitatív kutatási módszerek bemutatása
    - ii. A mintavételi eljárás bemutatása
    - iii. A módszertani nehézségek/sikerek bemutatása
  - c. Források, forráskritika
5. A disszertáció szerkezete
  - a. A disszertáció fejezeteinek, alfejezeteinek bemutatása
  - b. A fejezetek arányainak számbavétele
  - c. Mellékletek (képek, ábrák, grafikonok, szövegek)
6. A disszertáció eredményei
  - a. A disszertáció várható tudományos eredményeinek számbavétele
  - b. A kutatás eredményeinek közzlése (konferenciák, szakmai rendezvények, tanulmányok, folyóiratok, tanulmánykötetek)
7. A kutatás ütemezése